© Randi Rostrup 2007
sist oppdatert 2026

Oluf Clausen Rosing, sogneprest på Hitra 1654-1674 – hvem var hans kone?

Av Randi Rostrup

Oluf Clausen Rosing ble sogneprest på Hitra i 1654, etter at den forrige presten Hans Hansen Bernhoft døde. Han ble første gang nevnt som prest i august det året, da han var fadder for Eiler Schøllers førstefødte barn i Hitras annekssogn Hemne.[1] Samme år betalte han også førstebygsel for noen øyer.[2] Han var sønn av Claus Rasmussen Rosing, som først var kapellan på Vega fra ca. 1622 og deretter sogneprest i Brønnøy fra 1635 og til sin død i 1644.[3] Oluf var antakelig født ca. 1624, for han ble innskrevet ved universitetet i København den 11. des. 1645 (som «Olaus Claudij Rosingius Nidrosiensis»), etter å ha gått på latinskolen i Trondheim. Hans litt yngre bror Hans, som siden ble biskop over Christiania stift, ble innskrevet samtidig.[4] Det var Olufs yngste bror Rasmus Clausen Rosing (ca. 1644-1705) som tok over som sogneprest på Hitra da Oluf døde i 1674. Rasmus' kallsbrev var datert 21. desember 1674 (ikke 22. april, som S. T. Dahl skriver) og han søkte om stillingen en måned tidligere.[5] Dermed døde Oluf antakelig rundt midten av november 1674.

Dahl antyder at hans kone hette Maren: «I 1667 og 1671 var Maren Hr. Oluf Clausens fadder hos Schiøller», skriver han.[6] I den kilden han oppgir, står det imidlertid begge steder kun «Maren Hr. Olufs», ikke «Oluf Clausens».[7] Dette var dåp av barna til Eiler Caspersen Schøller og hans kone Susanne Christoffersdatter Tønder. De bodde i Hemne, annekssogn til Hitra, hvor alle barna ble døpt, unntatt én datter som ble døpt i Trondheim i 1667. Det var her «Maren Hr. Olufs» var fadder. Når barnets mor Susanne Christoffersdatter Tønder var søster til den daværende sognepresten ved Vår Frue kirke i Trondheim, Oluf Christoffersen Tønder, blir det nokså innlysende at fadderen «Maren Hr. Olufs» i 1667 og 1671 må ha vært hans kone Maren Jørgensdatter Schjelderup. I 1665 er hr. Oluf Tønder også fadder for sin søster Susannes barn. Denne «Maren Hr. Olufs» kan således ikke ha vært Oluf Clausen Rosings kone. «Hr. Oluf Clausøn» var imidlertid også fadder i Hemne to ganger for det samme foreldreparet, først i 1654, som nevnt ovenfor, og også i 1669. Som sogneprest i prestegjeldet var det ikke så urimelig at han opptrådte som fadder mer enn én gang.

Det er ikke kjent at Oluf Clausen Rosing hadde barn. Var han i det hele tatt gift og hvem var i så fall hans kone? Det var høyst unormalt at en prest var ugift på denne tiden. Det var også ganske uvanlig at et ekteskap var barnløst, med mindre konen var for gammel til å få barn da hun giftet seg. Praksisen med at en ny prest giftet seg med enken etter den forrige var så vanlig at det av og til var en betingelse for å få et prestekall. Dette var derfor den desidert vanligste årsaken til barnløshet, ettersom enken ofte var en hel del eldre enn sin nye – og ofte mye yngre – ektemann. Rent statistisk sett er det derfor høy sannsynlighet for at grunnen til Olufs barnløshet var at han giftet seg med enken etter sin forgjenger Hans Hansen Bernhoft.

---

[1] C.E.A. Schøller: Slægtebogs-Optegnelser om Familien Schøller. *Personalhistorisk Tidsskrift*, 2. r., bd. 5 (1890), s. 224.

[2] Svein Tore Dahl: *Geistligheten i Nord-Norge og Midt-Norge i tiden 1536-1700*. Trondheim 2000, s. 186. RA: Rentekammeret, Trondheim len, Fogderegnregnskap Fosen 1654/55 (115.6).

[3] Lorentz U. Pedersen: Omkring presterekken i Brønnøy fra reformasjonen til ca. år 1700. *Årbok for Helgeland* 1986, utg. av Helgeland Historielag, s. 32.

[4] *Kjøbenhavns Universitets Matrikel, 1. bind (1611-1667)*, ved S. Birket-Smith, København 1890, s. 195.

[5] *Norske kongebrev 1670-1680*. Rolf Fladby (red.), Universitetsforlaget, Oslo 1974, bd. 2, s. 176.

[6] Svein Tore Dahl: *op.cit*, s. 186.

[7] C.E.A. Schøller: op. cit., s. 226 og 227.

Enkens navn var Berit (Birgitte) Michelsdatter. Hun var datter av den tidligere sognepresten i Hitra Michel Christensen og hans annen kone Mille Audunsdatter og antakelig født ca. 1612. At Berit sannsynligvis ble gift med Oluf Rosing, fremkommer gjennom skiftet etter Rasmus Rosing i 1706, Olufs bror og etterfølger som sogneprest. Der fantes det nemlig et sølvbeger med inskripsjonen «OCR-BMD 1670», som Rasmus høyst sannsynlig hadde arvet etter sin barnløse bror.[8] Bokstavene står nok for **O**luf **C**lausen **R**osing og **B**erit **M**ichels **D**atter. Årstallet markerer antakelig deres 15 års bryllupsdag etter en vielse i 1655, året etter at Oluf ble sogneprest.

Berit hadde flere barn i sitt første ekteskap med Hans Bernhoft. Det er ikke kjent når hun døde, men det må ha vært etter 1670 og før november 1674, da ektemannen Oluf Clausen døde. Det er nemlig ikke nevnt noen presteenke i Hitra eller Hemne i fogderegnskapene fra 1676 og utover.[9] En enke etter en sogneprest hadde i nådensåret, det første året etter mannens død, krav på alle inntektene av kallet, i dette tilfellet til november 1675. Dette måtte hun skatte av og var da ført sammen med prestene i skattelistene. I resten av sitt liv var en presteenke fritatt for skatt av den gården hun brukte, «enkesetet», så lenge hun ikke giftet seg på ny. Dette var alltid utgiftsført i fogderegnskapene. At hun døde før sin ektemann vises også ved at fire gårder som Oluf Rosing eide i årene før han døde,[10] var overtatt av broren Rasmus i 1676[11] og ikke av enken.

Nøkkelen til å finne navnet på Oluf Clausen Rosings kone var en inskripsjon på et sølvbeger som fantes i boet på skiftet etter broren Rasmus i 1706.[12] Svein Tore Dahl var nok klar over at disse inskripsjonene kunne være viktige og gjenga dem derfor i sin bok om geistligheten i Nord- og Midt-Norge. Selv om han ikke selv kunne benytte seg av akkurat denne inskripsjonen, kom den allikevel andre til nytte seinere, som i denne lille artikkelen.

[8] Svein Tore Dahl: op. cit., s. 187.

[9] Det var ingen andre enker i Fosen fogderi i tiden 1674-1675, men Ellen Andersdatter, som var gift med Peder Blanck, sogneprest i Ørland, får tjene som eksempel. Hun ble enke sommeren 1675. I 1676 finner vi at hun i leilendingsskatten er ført til avdrag for enkesetet «Brechstad». (RA: Rentekammeret, Trondheim stiftamt, Fogderegnregnskap Fosen, Leilendingsskatt (Pk. 43, 2.1), og det samme i 1677 (pk. 47, 1.1). Både fogdenes hovedregnskap og vedlegg til disse, og også leilendingslistene, innholder vanligvis opplysninger om alle presteenker som nyter skattefrihet. Hvordan dette dokumenteres kan variere noe fra fogderi til fogderi. Alle dokumenter er heller ikke alltid bevarte.

[10] RA: Rentekammeret, Trondheim stiftamt, Fogderegnregnskap Fosen, Odelsskatt i Hitra tinglag 1674 (pk. 39, 5.3)

[11] RA: Rentekammeret, Trondheim stiftamt, Fogderegnregnskap Fosen, Odelsskatt i Hitra tinglag 1676 (pk. 43, 6.3).

[12] Det originale skiftet finnes i Fosen og Namdal skifteprotokoll nr. 2 (1703-1712) og begynner på f. 53a, begeret med inskripsjonen finnes på f. 55a.